

Договорната основана регионалната политика е Глава XVII от Договора за Европейска общност. Въпреки че Европейският съюз е един от най-богатите региони на света, между вътрешните му региони има силни различия по отношение на доходите и възможностите. Присъединяването на 10 нови държави през 2004 г., чиито стандарт е под средния за ЕС задълбочи това неравновесие. Големи различия в стандартите съществуват не само между, но и вътре в Държавите членки. Дори преди последното разширяване десетте най-динамични региона на ЕС имаха брутен вътрешен продукт (БВП) на глава от населението три пъти по-голям от този в десетте най-слабо развити региона. Най-проспериращите региони в ЕС са градовете Лондон, Хамбург и Брюксел. Динамичните ефекти от членството в ЕС заедно с целенасочената и солидна регионална политика дават резултати. Случаят с Ирландия е особено показателен: нейният БВП, който беше едва 64% от средния за ЕС при присъединяването ѝ преди 30 години, вече е един от най-високите в Съюза. Регионалната политика прехвърля ресурси от по-богатите към по-бедните региони. Тя е едновременно инструмент на финансовата солидарност и мощна сила за икономическа интеграция. Един от сегашните приоритети е сближаването на жизнените стандарти на новите и старите Държави членки колкото е възможно по-бързо.

Цената на успеха

Политиката на ЕС за намаляване на регионалните различия се крепи на структурните фондове. Това са:

- * Европейският фонд за регионално развитие
 - * Европейският социален фонд
 - * Секторът от Общата селскостопанска политика (ОСП), посветен на развитието на селските райони
 - * Финансовата подкрепа за риболовните общности като част от Общата риболовна политика
- Тези фондове възлизат на около €213 милиарда или една трета от общите разходи на ЕС за периода 2000 – 2006. Още €18 милиарда са отделени за Кохезионния фонд, създаден през 1993 г., за да финансира изграждането на транспортна и екологична инфраструктура в Държавите членки с БВП по-нисък от 90% от средния за ЕС (по това време Гърция, Ирландия, Испания и Португалия).

Къде отиват парите

За разлика от Кохезионния фонд, където достъп имат само определени Държави членки, от останалите фондове могат да се възползват всички бедни и изостанали региони в ЕС. Условието за това са следните:

- * 70% от общото финансиране се дава на т.нар. региони от Цел 1, с БВП по-малко от 75% от средния за ЕС. Около 22% от населението на ЕС живее в 50-те региона, които имат право да ползват тези средства за подобряване на основната инфраструктура и насърчаване на бизнес инвестициите.
- * 11.5% от регионалното подпомагане отива за регионите от Цел 2, където икономическият растеж е слаб заради структурни проблеми. Около 18 % от населението на ЕС живее в тези региони.
- * Цел 3 се фокусира върху инициативи, свързани със създаването на работни места и програми във всички региони, които не попадат в обхвата на Цел 1. 12.3% от финансирането се изразходва за приспособяване и модернизирание на образователните системи и системите за обучение и за други инициативи за насърчаване на заетостта.

Петте специални инициативи, за които се изразходват около 5.35% от регионалните фондове са:

- * трансграничното и междурегионално сътрудничество (Interreg III)
- * устойчивото развитие на градовете и западните градски райони (Urban II)
- * развитие на селските райони чрез местни инициативи (Leader +)
- * преодоляване на различията и дискриминацията в достъпа до трудовия пазар (Equal).

Грижа за новите Държави членки

С разширяването територията и населението на ЕС нарастнаха с 20%, но БВП се увеличи едва с 5%. БВП на новите Държави членки варира между 72% от средния за ЕС и 35-40% в Балтийските държави (Естония, Латвия и Литва). ЕС създаде специални финансови програми за периода 2000-2006 г., за да помогне на новите Държави членки да се адаптират към членството в ЕС и да започнат да намаляват разликата в стандартите.

За да допълни действието на тези програми ЕС е отделил още €23 милиарда от структурните и кохезионния фондове в периода 2004 – 2006 г.

Поглед напред

През юли 2004 г. Европейската комисия публикува предложенията си регионалната политика в периода 2007 – 2013 г. След като сегашните програми приключат, процедурите ще бъдат опростени, а финансирането ще се концентрира върху най-нуждаещите се региони в Държавите членки. За новия бюджетен период Комисията предлага фондове за регионална политика в размер на €336 милиарда, което е една трета от целия бюджет на ЕС.

Идеята е да се разделят разходите в три категории. 79% от средствата ще се изразходват за намаляване на различията между богатите и бедните региони, 17% ще са за повишаване конкурентоспособността на изостаналите региони и създаване на работни места там, а останалите 4% ще се насочат към трансгранично сътрудничество между пограничните региони.